

Et samarbeid mellom
brukerorganisasjonene RIO,
MARBORG og Rus og psykiaritjenesten
samt Boligkontoret i Tromsø kommune

Sluttrapport BrukerBasen 2009 -2011

BrukerBasen har i prosjektperioden hatt fantastiske resultater. Med 80 % vellykkethet i forhold til fravær av rus, inkludering i jobb/skole og etablering av nye rusfrie nettverk, fremstår BB som ett av landets beste tilbud for løslatte med rusproblemer, samt for utskrivningsklare pasienter.

Sitat V. Hårvik - Prosjektleder

Prosjektet er finansiert med

 EXTRA-midler

fra **HELSE OG REHABILITERING**

Stiftelsen for norske helse- og rehabiliteringsorganisasjoner

Rehabiliteringsprosjekt
Prosjektnummer 2008/3/0397

Rusavhengighet er en kronisk lidelse som alltid vil kreve bevisstgjøring om egen livssituasjon og en erkjennning av sykdommens alvor.

Forord

Dette dokumentet er en rapportering på rehabiliteringsprosjektet BrukerBasen, som har vært et samarbeidsprosjekt mellom brukerorganisasjonene [RIO](#)¹, [MARBORG](#)² og Tromsø kommune, der RIO var søker organisasjon, og MARBORG hadde gjennomføringsansvar.

Prosjektet er gjennomført med prosjektstøtte fra Extrastiftelsen Helse og Rehabilitering (støtte til RIO/MARBORG) og fra Helsedirektoratet (støtte til Tromsø kommune). Denne rapporten er et forsøk på å gi et så riktig bilde av prosjektperioden som mulig, uten å gå for mye i detaljer.

Prosjektleder har vært Vidar Hårvik, daglig leder i MARBORG. Styringsgruppa har bestått av Asbjørn Larsen fra RIO og Trude Boldermo, enhetsleder ved Rus og psykiatritjenesten i Tromsø kommune. Prosjektgruppen har vært sammensatt av representanter for brukerorganisasjonene, Tromsø kommune samt de ansatte i prosjektet. I tillegg har NAV og kommunes boligkontor deltatt ved flere anledninger.

Brukerorganisasjonene er svært fornøyd med å ha vært en viktig faktor i prosessen med opprettelsen av et slikt tilbud, og takker Extrastiftelsen Helse og Rehabilitering og Helsedirektoratet for støtten som muliggjorde utprøving av tilbudet.

Ekstra gledelig er de gode resultatene som har muliggjort en videreføring av et svært nyttig tilbud til brukergruppa.

¹ Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon

² Brukerorganisasjon for LARiNord

Sammendrag

BrukerBasen (BB) har i perioden 2009 - 11 vært et brukerstyrt, korttids, rusfritt, bo og oppfølgingstilbud etter institusjon eller fengsel, og ble opprettet for å prøve å hindre tilbakefall til rus i sviktsonen etter endt rusbehandling eller straffgjennomføring.

Tilbudet er unikt i den forstand at det kun er ansatt tidligere rusavhengige for å drive oppfølging og botrening ved BB. I Norge finnes det ingen andre tilsvarende tilbud der arbeidsmetoden er brukerstyring,³ og der brukerorganisasjonene har hatt full kontroll med økonomi og innhold.

BrukerBasen er et høyterskeltilbud for mennesker som har rus og rusrelaterte problemer. Det kan for eksempel være psykiske lidelser som et resultat av mange års rusmisbruk. Kognitive skader, angst, paranoide tilstander og tvangstanker er også noen av de utfordringene denne gruppen ofte sliter med, men som håndteres betraktelig bedre når personene får tid, støtte og rammestrukturer til å erfare livet uten rusmidler.

Tilbudet er rettet mot de som er svært motiverte for å fortsette sin rusfrihet men trenger støtte og tilrettelegging i rusfrie omgivelser.

Botiden ved BB er på minimum seks måneder⁴, med oppfølging i egen bolig i inntil seks måneder etter utflytting.

BB har i prosjektperioden hatt fem beboere hvorav fire kom fra rusbehandling, og en fra fengsel, samt at en beboer er tatt inn etter avsluttet prosjektperiode. Av disse er kun en falt tilbake til rus og kriminalitet. Tilbudet har derav hatt 80 % vellykkethet i forhold til tilbakefall til rus, integrering i jobb eller skole, og i forhold til bygging av nye, rusfrie nettverk.

De gode resultatene gjorde at Tromsø kommune ønsket å implementer tilbudet i sine tjenester, og arbeidsgiveransvar og økonomiske utgifter ble overtatt av kommunen fra 1. januar 2012.

Det kan, sett fra brukerorganisasjonenes side, se ut til at denne overtagelsen av driftsansvar, sterkt forringer muligheten for fortsatt brukerstyring. Brukerorganisasjonens er av den mening at BB pr. i dag ikke er et brukerstyrt tilbud. Dette siden brukerne og deres organisasjoner ikke lenger har kontroll med drift og innhold i tilbudet. Men det er tidlig enda, og organisasjonene har ikke gått opp kampen for å få endret driftsstrukturen, slik at organisasjonene får tilført midler og selv kan drive BrukerBasen. Dette mener organisasjonene er absolutt nødvendig, dersom BB fortsatt skal være et brukerstyrt tilbud.

Likevel er det viktigste at brukergruppen har et rusfritt bo og oppfølgingstilbud tilgjengelig, slik at de kan fortsette sin prosess mot fortsatt rusfrihet, endt sonings straff, eller etter endt rusbehandling.

³ Vi har gjort undersøkelser uten å finne noen andre tilsvarende tilbud på rusfeltet

⁴ Individuelle utfordringer hos beboer kan gjøre det nødvendig med noe endringer i oppsatt botid

Innhold

Forord	2
Sammendrag	3
Bakgrunn for prosjektet.....	5
Prosjektgjennomføring	5
Planlegging.....	5
Oppstart	6
Oversikt over søknader.....	7
Inntak av beboere	8
Alder og kjønn på beboere	8
Beboertilbud ved BrukerBasen	8
Meningsfulle aktiviteter som verktøy for endring.....	9
Hverdagen på BrukerBasen.....	10
Resultater.....	11
Oppsummering og videre planer	12
Utfordringer ved kommunal drift av BB	13
Vedlegg	13

Bakgrunn for prosjektet

Brukerorganisasjonene hadde i lang tid, sammen med også fagansatte i rusfeltet, sett at det i svært mange kommuner overhode ikke var fokus på tiden etter straffegjennomføring, og etter fullført rusbehandling.

Og selv om «alle» kunne se og være enige om at mange i denne gruppen tidligere rusavhengige hadde et stort behov for egnede⁵ boliger og oppfølging, så fantes det i svært liten grad denne type tilbud. Også Tromsø kommune hadde store utfordringer i forhold til disse problemstillingene.

Resultatet var at mange utskrivningsklare pasienter, og innsatte, etter lang tids rusfrihet i rusbehandling og fengsel, fikk tildelt boliger i de mest rusbelastede boområdene, med dertil raskt påfølgende tilbakefall til rus og kriminalitet. Det var de som var heldige. Andre i brukergruppen stod helt uten bolig og måtte ta til takke med midlertidige botilbud, natthjem eller en sofa hos bekjente, når de kom hjem til lokalkommunen.

Med bakgrunn i slike erfaringer, samt med erfaringer fra TTV⁶ som belyste viktigheten av aktivitet og arbeidstrening gjennom brukerstyrte tiltak, ønsket organisasjonene å finne muligheter til å prøve ut et brukerstyrt bo og oppfølgingstilbud, særlig rettet mot sviktsonene etter endt rusbehandling og fullført straffegjennomføring.

Prosjektgjennomføring

Planlegging

Våren 2008 gikk to representanter fra MARBORG sammen med en representant fra Tromsø kommune, Rus og psykiatritjenesten, der målet var å utarbeide en projektskisse for et brukerstyrt bo og oppfølgingstilbud i kommunens noe nedslitte hybelhus i Ryav. 37.

Første møte i planleggingsgruppa

⁵ Boliger i boområder som ikke var særlig rusbelastet

⁶ Tilbake til verden prosjektet. MARBORG prosjekt bestående av bla. tilbud om aktivitet og arbeidstrening

Arbeidet tok utgangspunkt i kommunens allerede tildelte prosjektmidler fra Helsedirektoratet, midler som var tildelt kommunen til bruk for «*ansettelse av tidligere rusavhengige inn i rus og psykiatritjenesten.*»

Gruppen jobbet frem en prosjektbeskrivelse og søknad om prosjektmidler ble sendt ExtraStiftelsen, via Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon. Grunnen til denne søknadsveien var at MARBORG ikke var godkjent søkerorganisasjon hos stiftelsen. Søknaden ble positivt mottatt hos stiftelsen, og BrukerBasen ble tildelt midler for en treårig prosjektperiode.

Blant annet grunnet lang saksgang i samarbeidet med kommunen, ble prosjektmidler fra HR7 ikke tildelt for år tre av prosjektperioden. Det var likevel midler igjen av tilskuddet for de to foregående år, som muliggjorde fullføring av prosjektperioden, en løsning som ble godkjent av HR. Helsedirektoratet har hele tiden opprettholdt sitt tilskudd til prosjektet, selv om dette innimellom har vært en kamp. Dette var også en av grunnene til at HR stoppet sitt tilskudd for år tre.

Oppstart

Siden første del av prosjektet i stor grad dreide seg om slutføring av renovering i Ryaveien 37 og klargjøring av lokalene, var det ikke behov for fullt antall ansatte fra dag en. Den 2. januar 2009 ble det i lokal media og på MARBORG sine hjemmesider, lyst ut 1,5 stillinger fordelt på 1 x 100 % og 1 x 50 %. **Det ble stilt krav om egen tilbakelagt ruserfaring som ufravikelig kriterium for å søke, og med et krav om minimum to år fra avsluttet ruskarriere.**

Det kom inn fire søknader på den fulle stillingen som daglig leder, og åtte på den halve stillingen som «Veiviser». Tre av disse søkerne hadde ikke egenerfaringer som rusavhengig, og ble derfor ikke tatt med i vurderingen. Av de resterende var det særlig en som utmerket seg i forhold til stillingen som daglig leder, mens det var noe vanskeligere å finne rett søker til «Veiviser» stillingen. De som til slutt ble valgt hadde erfaring som arbeidsleder og prosjektansatt i MARBORG sitt *Tilbake til verden - TTV* prosjekt (daglig leder) og en nylig gjennomført utdanning som hjelpepleier (stillingen som «veiviser»). Begge hadde selvsagt også selv vært rusavhengig, og hadde vært rusfrie i flere år.

Første april 2009 ble de to ansatt i Tromsø kommune, og startet arbeidet med å få lokalene i ønsket stand før oppstart av tilbudet. De skulle også parallelt jobbe med utarbeiding av husregler, interne strukturer, etablering av aktivitets tiltak mm.

På grunn av behov for utskifting av enkelte dører, vinduer og gulvbelegg ble det nødvendig å benytte en mindre del av prosjektmidlene til arbeidet med slutføring av renovering⁸. Grovarbeidet og arbeid som forutsatte bygg faglig kompetanse, ble gjennomført av avdelingen for vedlikehold i kommunen, og alt annet av de prosjektansatte. Utgiftene til innkjøp av dører, vinduer mm, ble

⁷ ExtraStiftelsen Helse og rehabilitering

⁸ Dette skjedde i dialog med MARBORG sin tilskuddsyter, Stiftelsen Helse og rehabilitering

dekket av MARBORGs del av prosjektmidlene. På denne måten delte MARBORG og kommunen på utgiftene med å få ferdigstilt bygget. Dessverre brukte kommunen uforholdsmessig lang tid på å komme til en avgjørelse rundt denne fordelingen⁹, noe som gjorde at lokalene ikke var klare for innflytting før 1. mai 2010.

Daglig leder ved BB opplevde etter hvert at det å skulle drive brukerstyrt og samtidig være ansatt i kommunen bød på til dels store utfordringer. MARBORG overtok derfor i 2010 arbeidsgiveransvar for daglig leder, og for den sist ansatte «Veiviser» stillingen da denne kom på plass i mai samme år.

Dette har vist seg å fungere meget bedre og gir også de ansatte bedre rom i forhold til arbeidstid, bruk av erfaringskompetanse, og ikke minst følelsen av å være en representant for brukerne og deres egen organisasjon. Dette gjør at det også utføres en del frivillig arbeid på BB, noe som sannsynligvis ikke ville skjedd om tilbudet hadde vært kommunalt fra starten av.

Oversikt over søknader

Vi har i prosjektperioden mottatt 15 søknader fra rusavhengige som enten er i fengsel eller i døgnbasert rusbehandling. Vi har også mottatt andre søknader som ikke er regnet inn i disse tallene, da disse søkerne etterspurte kun bolig og ikke oppfølging. Vi har også mottatt søknader fra mennesker uten rusproblematikk men som var/er i en ellers vanskelig livssituasjon. Disse er ikke tatt med i oversikten siden de ikke er i målgruppa, eller av andre grunner er uaktuelle for tilbudet.

Av telefoniske henvendelser om tilbudet har vi registrert seks henvendelser fra rusavhengige som sitter i fengsel, samt syv fra rusavhengige som er under behandling ved institusjon. Disse siste henvendelsene har ikke blitt etterfulgt av søknader, noe som sikker kan bero på flere ting. Vi har ikke reell informasjon om hvorfor disse ikke har søkt, det er derfor vanskelig å si noe konkret om hvorfor. Men det er på sin plass å anta at noen ikke har hatt et sterkt nok ønske om å bli rusfri, andre har avbrutt rusbehandlingen. At noen har valgt andre løsninger etter utskrivelse, eller at bo-fellesskap ikke har vært ønskelig er også mulige faktorer for at søknad ikke er levert.

I tillegg til de allerede nevnte henvendelser har det også vært mange telefonhenvendelser fra både pårørende og rusavhengige selv. Vi har valgt og å ikke registrere disse samtaler som en konkret etterspørsel om tilbud, da henvendelsene ofte har dreid seg om langt flere ting enn kun ønske om bolig og oppfølging.

Tallene som de skriftlige søknadene representerer er vår reelle søknadsmasse. Telefon henvendelsene forteller oss nok noe de også, men i forsøk på å kartlegge behov for rusfrie bo – og oppfølgingstilbud, tenker vi det er viktig å kun se på de reelle søknadene vi har å vise til.

Siden BB bare kan ta inn fem til seks beboere i året har vi valgt å ikke reklamere mer for tilbudet enn nødvendig. Vi ønsker selvfølgelig at alle skal vite om at tilbudet eksisterer, men vi vet at avslagene om plass blir mange. Det er også svært tidkrevende å ha samtaler med alle som søker siden vi ofte har fler enn én samtale med søker før vi gir et avslag, og enda flere samtaler før vi innvilger bolig ved BB. Når alle utfordringer rundt videre finansiering av tilbudet er avklart, vil det bli gjennomført en ny runde med besøk på fengsler, institusjoner og andre tilbud der det finnes potensielle søkere til tilbudet slik at søkermassen optimaliseres.

⁹ Saken måtte blant annet opp i helse og sosial komiteen i kommunestyret

Inntak av beboere

Det å få tildelt bolig og oppfølging på BB gjennomføres ved at brukeren fyller ut en svært enkel søknad som så sendes BB¹⁰. De ansatte tar så kontakt med søker, noe som oftest gjøres ved at de møter søker ansikt til ansikt. Etter at de nødvendige møter og samtaler er gjennomført, får søker enten avslag, eller de ansatte utarbeider en innstilling om tildeling av bolig på BB. Denne sendes så til kommunens boligkontor, som hittil har fulgt de ansattes innstillinger om inntak for samtlige søknader.

Det er viktig å presisere at søknad må foreligge mens søker fortsatt er i fengsel eller rusbehandling. Det er også en stor fordel om søker fortsatt har noe tid igjen av sin dom eller rusbehandling slik at det kan gjennomføres flere møter mellom de ansatte og søker, og at en god kontakt og dialog opprettes. Målet med å gjennomføre mer en ett møte/samtale, er å sikre at både søker og ansatte er sikker på at BB er rett tilbud.

Under følger en oversikt over kjønnsfordeling og alder for inntatte beboere ved BB.

Alder og kjønn på beboere

1. **EE.** Mann 38 år.
2. **TR.** Mann 32 år.
3. **TF.** Mann 34 år.¹¹
4. **CBB.** Mann 26 år.
5. **MS.** Kvinne 27 år.
6. **CSJ.** Kvinne 25 år.¹²

Beboertilbud ved BrukerBasen

BrukerBasen er i hovedsak et tilbud om bolig med oppfølging, men med et tilleggskrav om rusfrihet. Det er viktig at de som tilbys bolig på BB har et foretatt et valg i forhold til rusmidler og er innforstått med at oppgaven de nå har startet på innebærer store livsstilsendringer.

I tillegg til beboernes normale kontakt med hjelpeapparatet generelt, har oppfølgingen blitt ivaretatt ved at de tre ansatte ved BB, alle selv tidligere rusavhengige, tilbyr beboerne hjelp og støtte i forhold til disses forskjellige behov. Oppfølgingen har hatt særlig fokus på følgende:

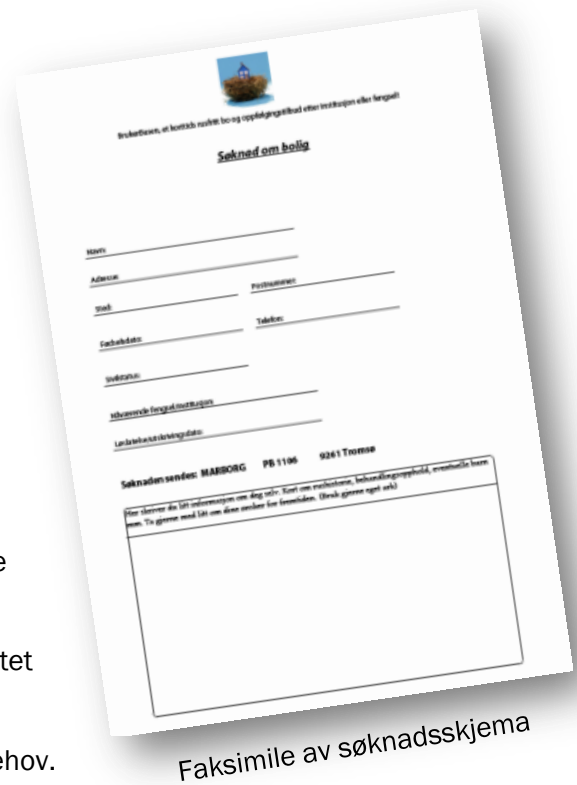
- Hjelp til å finne egen, egnet bolig
- Hjelp til å komme i meningsfull aktivitet (jobb eller skole)
- Botrening: matlaging, husvask, etablering av hverdagsrutiner mm.
- Tilbud om [NADA](#) akupunktur¹³

¹⁰ Se kopi av søknads skjema lengre ned på siden

¹¹ Utskrevet av tilbudet pga kontraktsbrudd

¹² Inntak 16. januar, etter avsluttet prosjektperiode

¹³ NADA er en øreakupunktur som har vist seg svært virksom mot angst, uro og avhengighetstilstander

Faksimile av søknadsskjema

- Hjelp til bygging av nytt rusfritt nettverk
- Personlig utvikling
- Økonomi
- Selvhjelpsgruppe bestående av tidligere og nåværende beboere, samt ansatte.
- Arbeid med nære relasjoner, herunder arbeid opp mot og inkludering av beboernes pårørende. Vi snakker da om pårørende i egenskap av barn, foreldre og søsken.

Den enkelte beboer har svært individuelle utfordringer, og kan få hjelp og støtte for behov som ikke er belyst i oversikten.

Meningsfulle aktiviteter som verktøy for endring

Det har helt siden oppstart vært et krav om at beboerne skulle delta i meningsfull aktivitet minst fire hverdager i uka. Det er da i hovedsak snakk om å delta i en jobb eller skolesituasjon. For de som ikke hadde dette på plass ved innflytning, eller ikke fikk skaffet seg dette i løpet av første bo-uke, har det vært lagt opp til arbeidstrening ved [Kafé X](#)¹⁴.

Kun en beboer har vært i en situasjon som gjorde at han hadde behov for å benytte seg av dette tilbudet. Beboeren deltok i arbeidstreningstilbudet ved kafeen i perioden mai 2010 til september samme år, og gikk da videre til jobb på ett av byens trykkerier, en jobb han hadde ordnet selv.

Dag aktivitetene har ellers vært fordelt blant de seks beboerne med to personer i jobb, og fire i skolegang. At fordelingen er slik skyldes nok at de fleste av beboerne er relativt unge mennesker, og at utdanning har blitt avbrutt tidligere, pga rusbruk.

I tillegg til de faste dag aktivitetene deltar beboerne i en rekke fritidsaktiviteter som fysisk trening, turer i skog og mark, konserter, film og teater og annet.

Vi har helt fra oppstart hatt fokus på at de fritidsaktivitetene som BB subsidierer¹⁵, ikke skal være aktiviteter som er for dyre, eller for vanskelig tilgjengelige. Dette slik at det ikke opprettes en avhengighet til en aktivitet, som er for dyr eller av andre grunner ikke er mulig for beboer å fortsatt opprettholde også etter utflytting.

Det har vist seg at det i all hovedsak har vært beboerne (med støtte fra de ansatte) som selv har fått på plass egne jobb og skoletilbud. Dette mener vi viser at dersom man tilbyr en trygg og individuelt tilpasset bosituasjon, med oppfølging, så gir dette deltagerne trygghet og rom til selv å orientere seg i storsamfunnet, og selv skape fremgang og utvikling i eget liv.

Eieforhold til valg av skolegang, arbeid eller planlagt dagaktivitet er her en viktig faktor. Det samme gjelder valg av sosiale og fysiske aktiviteter. De ansatte står ikke for planlegging og iverksetting av aktivitetene alene men i nært samarbeid med beboerne.

Her er det viktig at tilretteleggingen er synonym med en mulighet for å delta på aktiviteter, der beboerne må vite både hva de selv ønsker, samt være delaktig i planlegging og iverksettelse av aktiviteten.

Vi er også opptatt av at aktivitetsnivået ikke skal være for høyt, da dette kan skape et kunstig stimulus, der aktiviteter okkuperer tanker og tid framfor det ta seg tid til å lære seg å kjenne på ensomhet, skape stillhet og ro, og gi rom for egen tilstedeværelse, alene.

¹⁴ Rusfri møteplass med tilbud om arbeidstrening, sosiale aktiviteter, etablering av rusfrie nettverk mm

¹⁵ Gjennom å dekke for eksempel kinobilletter, trenings utgifter mm

Hverdagen på BrukerBasen

Når innflyttingsdag er bestemt og beboerne skal skrive ordinær husleiekontrakt med kommunens boligkontor, underskrives også kontrakten for interne husregler, samt en personlig oppfølgingskontrakt mellom BrukerBasen og beboerne. Disse kontraktene er med på å forplikte samarbeidet og synliggjøre forventninger og krav partene seg imellom.

De første ukene som beboer på BB går med til en kartlegging i form av samtaler og en "bli kjent" fase. Når de første ukene er gått og beboeren har slått seg til ro, vil arbeidet med IP, nettverksbygging, økonomisk veiledning og andre aktiviteter tre mer i kraft. Vi både oppmuntrer og "krever" at beboerne nyttiggjør seg av våre tilbud og vår erfaringsformidling.

Generelle kjøreregler og strukturer i hverdagen er viktige verktøy for personlig vekst og utvikling under boperioden.

Beboerne får hjelp til å skape seg gode hverdagsrutiner og det er et krav til meningsfull planlagt dagaktivitet minimum fire dager i uken. Det jobbes med at beboerne skal stå opp om morgenen og ta kveld i normal tid.

Aktivitetene kan være seg skolegang, kurs, jobb eller frivillighetsarbeid, som tilpasses individuelt og etter behov. Målet for kravet om meningsfulle dagaktiviteter er etablering av hverdagsrutiner som hjelper beboerne til å klare seg selv etter utflytting.

Vi vet at arbeid eller skolegang er én av de viktigste faktorene for vellykket sosial integrering og utvikling av rusfrie nettverk. Deltagelse i denne type aktiviteter er derfor ett av de viktigste verktøyene på beboernes vei mot et stabil og rusfritt liv.

Beboerne tildeles hver sin uke hvor de er hus - ansvarlig og får ansvar for vask av alle fellesarealer. De må se til og følge opp de andre beboerne i forhold til annet renhold, samt at vaskedager av klær blir opprettholdt som avtalt. På BB er det også felles matlaging av søndagsmiddager, der både ansatte og beboere deltar. Her får beboerne kursing i matlaging, men videreformidler også egne matkunnskaper. Tilbereding og gjennomføring av fellesmiddagene har vært en viktig aktivitet for fellesskapet på basen.

Det gjennomføres felles aktivitetsdager to ganger i måneden der beboerne har hver sin gang til å bestemme hvilken sosial/fysisk aktivitet som skal gjennomføres. De skal både planlegge og tilrettelegge gjennomføringen av aktiviteten, samt delta på denne. Dette er med på å utvikle ansvar og planleggingsevner som vil være nyttige ved utflytting. De andre beboerne må også delta på aktiviteten, selv om aktiviteten ikke er hva de selv ville valgt, noe som gjør at deltagerne får innsikt og erfaring fra nye og annerledes aktiviteter. Dette skaper både utfordringer og trening i det å igangsette uprøvde aktiviteter.

Det gjennomføres også faste husmøter der beboerne sammen med de ansatte diskuterer og blir enige om eventuelle endringer av huslige rutiner, fellesskapet, valg av aktiviteter, personlige utfordringer mm. Husmøtene benyttes også til å gi både ris og ros til hverandre. Ulike temaer dukker også opp på disse møtene, så møtene kan inneholde alt fra de helt trivielle enkle ting til svært personlige samtaler i felleskap med de andre.

Hver 3. - 4. uke arrangeres det selvhjelpsgruppe møte. Der beboerne deler sine utfordringer og opplevelser i henhold til sin rusavhengighet og sin rusfrihet. Det blir benyttet forhåndsbestemte temaer som utgangspunkt, der beboerne deler sine tanker omkring disse.

Selvhjelpsgruppemøtene har vist seg å være et viktig verktøy for påminnelse om hva rus har påført den enkelte og deres familie. Samt for bevisstgjøring omkring utfordringer og muligheter som ligger i et nytt og rusfritt liv.

NADA - øre akupunktur behandling gis på daglig basis om det er ønskelig, et tilbud som også er tilgjengelig for pårørende.

Målet er at hverdagen på BrukerBasen i størst mulig grad skal være likt livet etter utflytting i egen bolig. De ansatte tilrettelegger slik at beboerne i all hovedsak styrer hverdagen sin selv, i alt fra matlaging, venne/familie besøk, trening, faste forpliktelser mm.

De ansatte er der, med sin tilstedeværelse, og sin brukererfaring, og benytter denne til å gi tilbakemeldinger og utfordrer beboerne på adferd, tanker og handlinger. Det å ansvarlig gjøre og være aktiv medvirker i eget liv, er en viktig formidling fra ansatt til beboer. Dette krever både en gjenkjennelse av den rusavhengiges rehabiliteringsprosess, og de mekanismer som kan motsette seg endring. Å synliggjøre og samtale om hvilke erfaringer den enkelte gjør seg i livet som rusfri er også en viktig oppgave, og det at de ansatte selv har samme bakgrunn skaper troverdighet og gir et mulig framtidig bilde til rusavhengige som er i en tidlig tilfriskningsfase.

Rusavhengighet er en kronisk lidelse som alltid vil kreve bevisstgjøring om egen livssituasjon og en erkjenning av sykdommens alvor.

Men mest av alt er hverdagen på BrukerBasen et fellesskap fullt av drømmer, muligheter og et drivende ønske om et rusfritt liv.

Resultater

Resultatene i prosjektperioden har overgått alles forventninger. Selv om de fleste av beboerne har bodd lengre på BB enn hva som opprinnelig var tenkt¹⁶, er nok likevel dette en av grunnene til at resultatene har vært så gode. Det at beboerne har kunnet fortsette å bo ved tilbudet til de selv har følt seg klare til å flytte ut i egne boliger, har vært med på å trygge den enkelte i forhold til fortsatt og vedvarende rusfrihet. På denne måten har man unngått å sette beboerne i stress situasjoner i forhold til fremgang i egen rehabilitering, og de har kunne jobbe videre med sin rusfrihet uavhengig av en fastsatt utflyttingsdato.

Det har i prosjektperioden bodd fem personer ved tilbudet. Under følger en kort oversikt over boperiode og personlig fremgang:

1. **EE.** Mann 38 år. Flyttet inn 20.mai – 2010. Kom fra rusbehandling ved Færingen.¹⁷ Var ved innflytting uten fast dagaktivitet. Deltok i arbeidstrening ved Kafé X i ca. fire måneder, før han gikk videre til trykkeri jobb som han fortsatt er ansatt i. Det har vært en del utfordringer med samarbeidet opp mot NAV, men disse løste seg. Flyttet ut i egen privateid bolig 1. april – 2011
2. **TR.** Mann 32 år. Flyttet inn 10. august – 2010. Kom fra rusbehandling ved Færingen. Hadde ved innflytting nylig avsluttet en utplassering via SMI. Byttet etter innflytting til utplassering gjennom NAV som assistent ved lokal vg. skole. Er i dag i gang med forkurs til ingeniørstudiet med mål om å søke lærerskolen. Godt samarbeid med NAV gjennom hele prosessen. Flyttet ut i egen privateid bolig 1. mai – 2011

¹⁶ I utgangpunktet var maksimal botid tenkt å være seks måneder

¹⁷ Døgnbehandlings institusjon for rusproblematikk, eid av Helse Nord ved Universitetssykehuset i Tromsø

3. **TF.** Mann 34 år. Flyttet inn 15. februar – 2011. Kom fra endt straffegjennomføring.¹⁸ Pasient i LAR og medisineret for ADHD. Var ved innflytting i utdanning via NAV med mål om generell studiekompetanse. Godt samarbeid med NAV, men måtte avslutte tilbudet fra BB grunnet gjentatte rusepisoder og ble utskrevet pga. kontraktsbrudd 29. juli – 2011. Er i ettertid arrestert og venter på ny dom.
4. **CBB.** Mann 26 år. Flyttet inn 20.mai – 2011. Startet opp på Fretex ved innflytting på BB og jobber der fortsatt. Godt samarbeid med NAV. Bor fortsatt på BB men er klar for utflytting i mars 2012.
5. **MS.** Kvinne 27 år. Flyttet inn 1. juli – 2011. Var ved innflytting og er fortsatt i utdanning på Frisvold privatgymnas via NAV. Godt samarbeid med NAV. Bor på BB men klar for utflytting i mars 2012.
7. **CSJ.** Kvinne 25 år. Flyttet inn 16. januar – 2012, Deltar på kurs i tegning form og farge, men skal umiddelbart begynne i arbeidstrening ved Kafé X. Vanskelig å si noe om NAV samarbeid pga. nylig inntak. Ble tatt inn etter prosjektperiodens utløp og bor fortsatt på BB.

Her er det viktig å merke seg at kun én beboer har måtte avsluttet tilbudet pga. kontraktsbrudd.¹⁹ Alle de andre beboerne har gjennomført, eller er på vei til å gjennomføre sin bo og oppfølgingsperiode ved BrukerBasen.

Det er svært individuelt hvor lang botid den enkelte beboer har ved BB. Noen trenger lengre tid enn andre før de føler seg trygg på at det vil gå bra i egen leilighet og eget liv, noe som er forutsetningen for at prosessen med å finne egnet bolig settes i gang.

Noe av styrken ved BB tilbudet, er nettopp at boperiode og oppfølgingsnivå er vært individuelt tilpasset til den enkelte beboers utfordringer.

Alle unntatt én av beboerne har hatt en ønsket utvikling i forhold til både rus, kriminalitet, inkludering i jobb eller skole, samt med bygging av nye rusfrie nettverk. Disse resultatene er oppsiktsvekkende, men det er også en svært liten gruppe å bygge konklusjoner på. Det gjenstår derfor å se om dette er resultater som er mulig å reproducere ved videre drift, og med en større gruppe beboere.

Alle beboerne som har flyttet ut, samt de som nå er på vei ut av tilbudet, har/vil alle etablere seg i privateide boliger. Dette har lettet presset på kommunale boliger, noe som kommer andre i boligsøkere til gode.

Oppsummering og videre planer

Prosjektet BrukerBasen ble etablerte som et svar på en grunnleggende frustrasjon hos både brukerorganisasjonene og kommunalt ansatte, der begge parter så de store utfordringene for kommunen med å ha på plass egnede boliger til mennesker på vei bort fra rus og kriminalitet. Ofte gjorde mangelen på egnede boliger det nødvendig å bosette utskrivningsklare pasienter i svært rus og kriminalitetsbelastede områder.

¹⁸ Doms soning ved Tromsø fengsel

¹⁹ Grunnen for utskrivning var kontraktsbrudd basert på manglende rusfrihet og to rusepisoder

Det ser ut til at vi gjennom opprettelsen av BB som et klausulert, høyterskel botilbud, har klart å etablere et bedre tilbud til de som kommer ut fra rusbehandling og fengsel.

Selv om de aller fleste av beboerne på BB har kommet fra rusbehandling, og at det i tillegg ikke har gått bra med den ene beboeren som kom fra straffegjennomføring, så tror vi dette sier mer om individuelle utfordringer, enn det sier noe om at BB passer best for de som har gjennomgått rusbehandling. Dette vil vi vite mer om etter lengre tids drift.

Utfordringer ved kommunal drift av BB

Fra og med 1. januar 2012 overtok Tromsø kommune ved Rus og psykiatritjenesten - RPT ansvaret for drift av BB, og med et mål om at tilbudet ikke skulle endres. Brukerstyringen skulle beholdes, og driften skulle fortsette som i prosjektperioden. Det kan nå, i begynnelsen av februar, se ut til at dette kan bli vanskelig. Brukerorganisasjonene er i dag fratatt all økonomisk styring eller påvirkningsmuligheter i forhold til tilbudet. Vi er i all vesentlighet også fratatt all mulighet for annen generell styring og påvirkning. Henvendelser til RPT med ønsker om møter for å diskutere situasjonen blir heller ikke tatt til etterretning og gjort noe med, og det kan se ut til at også kommunens boligkontor for en stor del også holdes utenfor. Antall ansatte er også redusert med en 50 % stilling noe som er svært problematisk, da tilbudet var noe underbemannet og avhengig av en del frivillig arbeid også i prosjektperioden.

Kommunen har nå arbeidsgiveransvar, dette gjør at de ansatte på BB ikke lengre er uavhengige av kommunen, og brukerstyringen forringes i stor grad av at Rus og psykiatritjenesten alene fatter avgjørelsene i forhold til økonomi, innhold mm, og ikke som før, der de brukeransatte og brukerorganisasjonene i fellesskap var de som bestemte form og innhold på tilbudet.

Brukerorganisasjonene er overbeviste om at dersom man skal kunne håpe på tilsvarende resultater, så fordrer dette at konseptet beholdes i sin helhet.

Vi tenker da på at antall ansatte må beholdes og nivået på de sosiale aktivitetene må beholdes. Opprettholdelse av nåværende inntaksrutiner, samt det at brukerorganisasjonene har styring med tilbudet er også helt essensielt. **Det at BrukerBasen fortsetter som et brukerstyrt tilbud, bemannet med kun tidligere rusavhengige tror vi er avgjørende for videre suksess.**

Men vi må beholde vår positivitet og håp om endringer i driften av tilbudet. Vi har fortsatt håp at BrukerBasen i løpet av vinteren/våren er tilbake i de rammer som frem til nå har fremskaffet de gode resultatene.

Vedlegg

Medieklipp om BrukerBasen

Usikker framtid for unikt tilbud. NRK 2. juli 2010
http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/troms_og_finnmark/1.7194794

Daglig leder ved BrukerBasen forteller sin historie
<http://www.marborg.no/wp-content/uploads/2011/08/Wibecke-artikkel-Tromso.pdf>